

1. Kyjevská Rus: r. 988 kníže Vladimír Veliký – křest, 1240 vpád Mongolů- zničení Kyjeva
písmo(črty a řezy do dřev. destiček, hlaholice- Konstantin, cyrilice, ustav – napivustav –
skoropis/kurzíva/)

znaky: synkretizmus středověké literatury(spojení žánrů), anonymnost: autorství nedůležité
teorie o původu obyvatel Rusi: Pogodinská teorie (ruský původ všech) X někteří ukr. vědci
ruský = východoslovanský!

Teorie původu obyvatel KR- autor Pricjak (Harvard):

1.normanská teorie-Varjagové

2.keltská teorie- autor Šeljuchinyj

3.chozarská teorie – Chazaři původem Židi.

2.Letopisectví: cyklus Letopis ruskýj (Povist vremjanych lit + Halyčsko-volyňský letopis +
Kyjevský letopis)

Ilarion, Nykon - Nykon Veliký(napsal Počatkovyj letopis), Nestor (Čytaňja pro Žytja i zhubu
Borysa i Hliba (1081-88), asi i Povist' vremjanych lit: více redakcí, známý je Ipatský spis (15.
st., ipatský monastýr v Kostromu) a Lavrentijivský spis (14. st., přepsán mnichem
Lavrentijem v Suzdali)

Haličsko-volyňský letopis (část haličská a volyňská-odlišné)

Duchovní náboženská poezie: život svatých-hagiografie, pateriky (povídky o církv. otcích):
Kyjevo-pečerský paterik

3. Řečnická literatura – kázání: Ilarion = Larion Kyjevský = mnich Nykon Veliký (? –
1088) (Slovo pro Zákon i Blahodat' i Istynu), Feodosij Pečerskyj (+-1036 – 1074)
(Poučení Feodosije Pečerského), Volodymyr Monomach (1053 – 19.5. 1126) (Poučení
Volodymyra Monomacha, Statut Volodymyra Vsevolodovyča – doplnil svého děda Jaroslava
Moudrého a jeho právnícký spis Pravda ruska)

4. Slovo o pluku Igorově: I. Svjatoslavyč poražen1185 u řeky Kajaly, spory o pravost:
originál – ruští a ukr. vědci (Myšanyč, Jaremenko, Jakobson X falzum- Mason, Edward L.
Keenan:článek Josef Dobrovský a vznik Slova o pluku Igorově, V:Dějiny a současnost,
5/2003), Keenan: dílo napsal později Dobrovský

X **Zadonština** (Slovo o velikém knížeti Dmitriji Ivanovyči a o bratru jeho knížeti Vladimíru
Andrejevvyči, kterak porazili nepřítele svého chána Mamaje) – 1380 Kulikovo pole, vítězství

5. Překladová literatura středověku: náboženská – z Bible, apokryfy ,hagiografie, a světská
– Šestodnev, Fizioloh, Sborník r. 1073, Sborník r. 1076, Bdžola, pověst o Alexandrovi aj.

Latinská literatura: Jurij Drohobyč (cca 1450 – 1494), Pavlo Rusyn iz Krosna (cca 1470 –
1517), Polská literatura: Stanislav Orichovskij, Sofonij Počaskyj

6. Renesance: 15. st.– otevření vlivu Západu, cesty, začíná kritický pohled na církev –
reformace, šíření vzdělání prostřednictvím akademií a bratrstev

7. Tiskárny a bratrské školy: od 16. st.:Ivan Fedorov, spolky - bratrstva: Vilno (Vilnius),
školy: Ostroh, Lvov, Kyjev

vzniká drama: veršované, tematika náboženská, formou jednoduchých deklamací a dialogů

Intermedia: ital. komedia de l'arte, něm. Fastnachtspiele, zakladatel Jakiv Havatovyč (r. 1619)

Stará ukrajinská literatura – pokr.

8. Polemická literatura: 1598 brestská unie=vznik římsko-katolické (uniatské) církve (rituál pravoslavný, podřízena papeži) + zavedení tzv. Gregoriánského kalendáře 1582+rozdíly v liturgiích

Ivan Vyšeňskij (1550 – 1621): Poslaňja do epyskopiv

Herasym Smotryckij (?-1594): Kluč carstva nebesnoho

Meletij Smotryckij (1575?-1633?):Trenos, abo ljament...Žánr pláče

-většinou nesouhlas se zavedením unie, kritizují ji...

9. Baroko:

drama: Ivan Velyčkovskij, Semen Klymiv Klymovskij – píseň Jichav kozak za Dunaj, Samijlo Velyčko – dramata, portréty, letopis

Ivan Někraševyč – báseň Spor duše a těla, hra Jarmarok, scénky z lidového života

Semen Divovyč – dialog Rozmova Velykorosiji z Malorosijeju

nejvýznamnější barokní autor Hryhorij Savyč Skovoroda (1722 – 1794), filozofie antitetiky: učení založené na vytváření protikladných tvrzení tzv. tezí a antitezí, které se dále ve vyšší jednotě spojují, svět na příkladu stromu věčnosti (jabloně) a jejího stínu (materiální, povrchní svět)

literatura: volný překlad, zrušil tvrdý znak, básně (Sad božestvennych píseň), bajky (Bajky charkivski), fil. traktáty (Potop zmijinyj, Narcis-poznej sám sebe), aforizmy – aktuální stále

10.Století 18.: – zesvětš'ování literatury, úpadek církevní tvorby, rozvoj satiry, rozvoj lyriky, tvorba ale více racionální, specializace, postupně uvědomění autorství, prosazují národní jazyky – lidová ukrajinština, v rozdělené Ukrajině (1654 – Levobřežní a Pravobřežní Ukrajina) odlišný vývoj literatury: přerušena kontinuita jejího vývoje- Pravobřežní pod vlivem R.-Uherska, Levobřežní – vývoj nepřerušen, ale zákazy ukrajinštiny

žánry: lid. poezie (milostná, kalendářní, historická), doprovázeno hudbou, písně, epigramy, drama: školní drama, vertep-loutkové divadlo, lidové divadlo: Proso, Koza, Vesillja...hrány dříve mezi lidmi jako zábava, duchovní poezie (Bohohlasnyk), satira (Pekelnyj Marko)

Kozácké letopisy: tematika kozác. života, bojů, Litopys Samovydcja, Litopys Hrabjanky, Litopys Velyčka (viz S. Velyčko)

+Istorija Rusiv (konec 18. st.)

11. zákazy ukrajinštiny (ukr. linhvocyd): v Levobřežní (ruské) Ukrajině od 17. st.- 1720 car Petr I, 1863 – Valujevský oběžník ministra Valujeva, 1876 – Alexandr II v městě Ems nařízení...zakazovali zde tisk ukr. knih (krom církevních) nebo dovoz ukr. literatury

-až do r. 1905, snaha snižovat prestiž ukr. j., prý se nehodí k literární tvorbě.

/snaha pozvednout ukr.j. do literárního jazyka:r.1798 vydal I. Kotljarevskij drama Enejida/

v Pravobřežní Ukrajině – ne zákaz, ale prosazování polštiny, němčiny, také snižována prestiž ukr.j, lepší situace – odchody spisovatelů z vých. části sem a tisk v ukr.j.